

Зачаруй мене розмовою рідною мовою!

Інтелектуально-розважальна гра

Ірина БЕЗУШКО,

заступниця директора з навчальної роботи,

викладачка української мови та літератури

ДПТНЗ «Рівненський центр ПТО сервісу та дизайну»

Розробка гри спрямована на узагальнення знань здобувачів освіти про розділ української мови «Морфологічна норма». Гра розрахована на здобувачів освіти, які навчаються за професіями «перукар» та «флорист», оскільки завдання містять професійну лексику та формують комунікативні навички з цих професій.

Гра передбачає змагання між командами, що сприяє розвитку «м'яких навичок» в здобувачів освіти, креативності, лідерства та критичного мислення.

Окремі завдання гри містять елементи математики, хімії, спецпредметів, мистецтва, фізичної культури, що забезпечує інтеграцію знань з різних галузей, сприяючи глибшому розумінню рідної мови та її ролі у різних сферах, зокрема професійній.

Розробка може використовуватись як урок узагальнення знань або як позакласний захід до Дня української писемності.

Мета:

Освітня: у цікавій розважальній формі узагальнити знання здобувачів освіти про морфологічну норму, пригадати норми з лексикографії, орфографії, фразеології, поглибити знання учнів про красу й багатство української мови

Розвивальна: розвивати «м'які навички», здатність застосовувати наявні знання в нестандартній ситуації, вміння працювати в команді, швидкість мислення, логічність думки.

Виховна: виховувати любов до рідної мови, почуття національної свідомості, товарищескості та взаємодопомоги, почуття командного духу.

Міжпредметні зв'язки: математика, хімія, матеріалознавство, спецтехнологія, фізична культура.

Формування ключових компетентностей: громадянські та соціальні, вільне спілкування державною мовою, математична, природнича, комунікативна, навчання впродовж життя, інформаційно-комунікаційна, загальнокультурна.

Наочне оформлення та обладнання: заготовки питань, картки із завданнями, мікрофони, ноутбук, проєктор, мультимедійна презентація, екран, призи для учасників та переможців гри, капелюх або глечик, роздрукований шаблон футболки на А-3 або 2 ноутбуки для команд, букви з картону (16 шт.), магніти на дошку.

Цільова аудиторія: здобувачі II та III курсів, які навчаються професіям «перукар», «флорист».

Формуються 2 команди по вісім учасників у кожній, які обирають собі капітана і назву, яка була б пов'язана із мовознавством. Проводиться гра у кабінеті української мови та літератури.

Хід уроку

Викладач. Добрий день, любі діти та шановні гості. Ми зібралися з вами напередодні Дня української писемності, щоб узагальнити та систематизувати ті

знання, які ви здобули, вивчаючи розділ «Морфологічна норма», а також коротенько пригадаємо той матеріал, який ви вивчали на I та II курсах.

Мова – це великий дар природи. І в кожного народу вона своя.

Наша мова – милозвучна й красива. Їй властиві надзвичайна мелодійність і багатство. Тож якщо ви не байдужі до рідної мови – то ця гра, безумовно, для вас! І наше завдання не стільки виявити переможця, як показати, що рідну мову вивчати та готуватися до НМТ можна і в такій цікавій формі, поєднавши елементи математики, хімії, спецпредметів, мистецтва і навіть фізичної культури.

Сьогодні змагаються команди з двох груп.

Раунд 1 «Візитівка»

Капітани оголошують назви команд і девіз. За це завдання команда-переможець отримає бал за оригінальність.

Раунд 2. «Підбери прикметник»

Поети оспівали красу і багатство нашої мови, наділивши її безліччю епітетів:

Ніжна, мила, світанкова,

Ясна, чиста, коліскова...

Я роздала кожному учаснику лист паперу (одній команді - сині листки, іншій команді - жовті листки). Кожен учасник має придумати прикметник до слова «мова», швиденько написати його на листку маркером великими літерами і швидко прикріпити цей прикметник магнітом до дошки біля слова «мова». Та команда, яка швидше впорається із завданням, отримає додатковий бал.

Увага! Необхідно дібрати такий прикметник, який не буде повторюватися іншими учасниками, адже однакові прикметники будуть вилучатися. Та команда, в якій буде більше прикметників, виграє цей раунд. Кожен прикметник – 1 бал.

Отже, за підсумками раунду ми з вами переконалися, наскільки наша мова багата, мелодійна та різнобарвна.

Раунд 3. «Хто швидше»

Викладач ставить питання з розділу «Морфологічна норма». Хто знає відповідь, голосно вигукує її. Одна правильна відповідь – один бал.

1. Що вивчає розділ «морфологія»?
2. На які 2 питання відповідає числівник?
3. Який рід має іменник «собака»?
4. Скільки є самостійних частин мови?
5. Назвіть останній відмінок української мови.
6. Яка частина мови не належить ні до самостійних, ні до службових частин?
7. Який рід має іменник «сирота»?
8. Яке число має іменник «ножиці»?
9. Утворіть наказовий спосіб дієслова «пам'ятати» у 1 особі множини.
10. На яке питання відповідає присвійний прикметник?
11. До якого розряду за значенням належить прикметник «веселий»?
12. Який ступінь порівняння має прикметник яскравіший?
13. На яке питання відповідає порядковий числівник?
14. Шестеро – це кількісний чи порядковий числівник?
15. Визначте орудний відмінок числівника двісті?
16. Утворіть дієприслівник від інфінітиву фарбувати
17. На яке питання відповідає дієприкметник?
18. Утворіть іменник від дієслова «стригти».

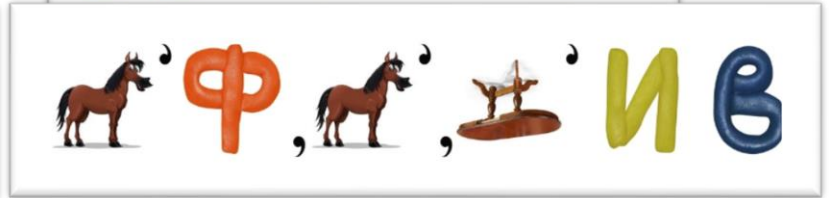
19. До якої частини мови належить слово «сотня»?

Отже, за підсумками цього раунду перемагає команда _____

Раунд 4. «Розгадай ребус»

Штучний інтелект згенерував ребуси на тему «Морфологічна норма». Яка команда першою вигукне правильну відповідь, отримає один бал.

Якщо команда вигукує неправильну відповідь, то бал знімається з отриманих раніше. Тому будьте уважні.

Раунд 5 «Допитлива макітра».

Хто скаже, що таке макітра? (Це вид глиняного посуду напівсферичної форми з широким отвором).

Ось перед вами макітра, в якій лежать картки зі словами. Ваше завдання – по черзі кожен гравець команди дістає картку, називає слово та частину мови, якій належить слово. За кожен правильну відповідь – 1 бал. Граємо по черзі.

Раунд 6 «Чорна скринька»

А зараз праїгадаймо з вами розділ «Лексикографія», а також уроки хімії та матеріалознавства у перукарів.

Прочитавши уривок статті зі словника, який з'явиться на екрані, ви повинні подумати і назвати предмет, який знаходиться в чорній скриньці. Не поспішайте вигукувати відповідь. Адже кожна неправильна відповідь відніме 2 бали з загальної

суми ваших балів. Яка команда першою назве правильну відповідь, отримає 5 балів. Якщо обидві команди дають неправильні відповіді, даю ще один уривок -підказку.

Додатковий бал команда отримає, якщо назве словник, з якого взято статтю. Виноситься скринька для гравців .

Що знаходиться в скриньці?

Тлумачення зі словника:

...це рідка лікарська форма, яка складається з розчинника (вода, екстракти рослинної сировини, спирт, гліцерин тощо), розчинних лужних солей вищих жирних кислот і розчинених в ньому або змішаних з ним діючих, біологічно активних речовин...

Про що йдеться?

З якого словника цей уривок?

Підказка 2:

...призначена для догляду за волоссям.

Відповідь: ШАМПУНЬ. Тлумачний словник

Що знаходиться в скриньці?

Тлумачення зі словника:

.... франц. – кельнська вода.
Спирто-водяний розчин запахних ефірних масел.

Про що йдеться?

З якого словника цей уривок?

Підказка 2.

...Є парфумерним, гігієнічним та освіжаючим засобом.

Відповідь: ОДЕКОЛОН. Словник іншомовних слів

Раунд 7. «Капітани».

Капітани стають в планку і відповідають швидко на питання викладача. Виграє той, хто дасть відповіді, стоячи в планці, на більшу кількість запитань.

Запитання капітану 1 команди.

1. Виготовлений, пофарбований – це дієприкметник чи дієприслівник?
2. Слово «п'ятірка» -це іменник чи числівник?
3. Біль, тюль – це іменники якого роду ?
4. Вгору, зверху, вправо – це прислівник чи прикметник?
5. Утвори по батькові від імені Лука.
6. Фіолетовий – це якісний, відносний чи присвійний прикметник?
7. Яким членом речення є дієприслівниковий зворот?
8. Двадцять шостий – це кількісний чи порядковий числівник?
9. Іменник «ножиці»– це однаина чи множина?
10. У, в на, через, під – це прийменники чи частки?
11. Утвори наказовий спосіб до дієслова «працювати».
12. Правильно утвори найвищий ступінь порівняння до прикметника «гарна».
13. Постав у місцевий відмінок слово «ворота».

Запитання капітану 2 команди.

1. Фарбуючи, виготовивши – це дієприкметники чи дієприслівники?
2. Який рід іменника «путь»?

3. Член речення, що підкреслюється двома суцільними лініями.
4. Я, ти, ми, він, наш – це займенники чи прийменники?
5. Малювати – це інфінітив чи особова форма дієслова?
6. Сто тридцять – це кількісний чи порядковий числівник?
7. Волосся – це однина чи множина?
8. Поставте в кличний відмінок слово «перукар».
9. Який рід має іменник «сирота»?
10. Утвори по батькові від імені Ілля.
11. Постав у родовий відмінок слово «теля».
12. Правильно утвори найвищий ступінь порівняння до прикметника «цікавий».
13. Яка інша назва неозначеної форми дієслова?

Раунд 8. «Талія оси» доведе, що українська мова тісно пов'язана з математикою. Нашим учасникам доведеться провести вимірювання талії кожного учасника, записати на дошці, а потім це все додати і таким чином визначити довжину талії усієї команди. Потім загальний кількісний числівник (у сантиметрах) записуємо на дошці в орудному відмінку словами. Журі оцінює швидкість і правильність виконання завдання. Яка команда перша правильно виконає завдання, отримає 5 балів.

Раунд 9. «Активний дієприкметник».

Пригадаймо тему «Активні й пасивні дієприкметники»

Активних дієприкметників в українській мові з суфіксами -уч-, -юч-, -ач-, -яч- треба уникати і замінювати іншими словами. Наприклад, годуюча мама - мама-годувальниця, хвилююча зустріч – зворушлива зустріч, наступаюче свято - прийдешне свято.

Тож наступне ваше завдання: замінити словосполучення з активними дієприкметниками, які ви часто використовуєте в своїй професії, на правильні відповідники. Робите ви це на листках А3 великими літерами, щоб можна було побачити з дошки.

Професія «перукар (перукар-модельєр)»:

Ріжучі інструменти (різальні інструменти).

Енергоберігаючі лампи (лампи енергозберігання).

Зволожуюча база (зволожувальна).

Тонуючий барвник (барвник для тонування).

Миючі засоби (мийні засоби).

Лідуюча команда (команда-лідер).

Керуючий салоном краси (керівник салону краси).

Завершуючий етап фарбування (завершальний етап фарбування).

Слідуючий етап роботи (наступний етап роботи).

Дезінфікуючий засіб (засіб для дезінфекції).

Професія «флорист»:

Початкуючий флорист (флорист-початківець).

Ріжучі інструменти (різальні).

Миючі засоби (мийні засоби).

Лідуюча команда (команда-лідер).

Бажаючий працювати (охочий).

Керуючий магазином (керівник магазину)

Завершуючий етап роботи(завершальний)
Слідуючий етап роботи (наступний)
В'януча квітка (напівзів'яла квітка).

Раунд 10 «Утвори слово».

Пригадаймо телепрограму «Хто зверху». Я роздаю вам букви, які ви кріпите на ваші груди та спину. Я вам ставитиму запитання, а ви слово-відповідь маєте скласти, вишикувавшись. Пам'ятайте, що ми читаємо зліва направо. У вас на відповіді є 1 хв.

Питання команді 1.

1. Антонім до багато (мало).
2. Чоловічий, жіночий, середній... (рід)
3. Частина мови «ой»(вигук).
4. Утворіть інфінітив до слова «радію» (радіти).
5. Розділовий знак або загрозливий стан життю (кома).
5. Речення з однією граматичною основою (просте).
6. Скільки звуків має буква «Я»? (два)
7. Назвіть присудок у реченні «Важлива зброя – це наша мова» (мова).
8. Скільки складів у слові «перукар»?

1. Антонім до слова «зима» (літо).
2. Буває українська, англійська, італійська (мова).
3. Який знак стоїть у реченні «Перукар – це творча професія»? (тире)
4. Яка частина мови не належить ні до самостійних, ні до службових? (вигук)
5. Поставте у кличний відмінок слово «воля» (Воле).
6. Головний член речення, але не присудок (підмет)».
7. Скільки звуків у слові «дзьоб»? (три)
8. Скільки складів у слові «флорист»? (два)

Питання команді 2.

Раунд 11 «Місія - антисуржик»

На екрані з'являтимуться картинки з різними написами. Вам необхідно відредагувати помилки.

У нас ви можете заказать букет з живих квітів на любий смак

Я рахую, що прийняла вірне рішення, ступивши в цей заклад професійної освіти

Сьогодні в актовому залі відбудеться міроприємство.

Урок проводиться по розкладу.

З наступ

Раунд 12 «Футболки з мовним логотипом»

Створіть українську футболку з логотипом, який стосується мови. Роздаю вам футболки та чернетки, на яких ви зможете потренуватися.

(Можна використовувати комп'ютер та інтернет і вивести слайд на мультимедійну дошку або вирізати футболку з паперу (зробити це раніше) і виконати малюнок та напис).

(Демонстрація футболок)

Слово журі

Нагородження переможців та учасників конкурсу

Підведення підсумків гри.

Сподіваємось, що ця гра принесла задоволення як учасникам, так і глядачам. Ви побачили, що мову можна вивчати і жартома, і в ігровій та розважальній формі – головне, щоб ми любили її, спілкувалися нею, вивчали, збагачували і примножували, щоб могли передати українську мову своїм дітям, як це передали для нас батьки, діди і прадіди наші.

Завершити наш конкурс хотілося б словами Олеся Гончара: *«Мова – це доля нашого народу, і вона залежить від того, як ревно ми всі плекатимемо її».*

